

KnowWare Publ. Box 19091, 167 19 Bromma. Tel 08 37 66 98

DEN SVENSKA KODEN.

Idén till boken kommer från Silvia Nilson-Puccio som saknade en bra bok om de dolda regler som gäller för invandrare i det svenska samhället.

Hon kom till oss med sina färdiga texter samma vecka som vi hade givit ut "Danmark för Svenskar" vår första bok som inte handlade om datorer.

Tre av förlagets "kärngrupp" som omfattar 4 personer har invandrarbakgrund och även om vi har haft det mycket lättare än invandrare från icke-europeiska länder har integrationen i det Svenska samhälle inte varit smärtfritt även för oss.

Så jag tänkte på idén och började skriva. Många av våra vänner i kund- och författarkretsar bidrog med sina erfarenheter. Det blev en väldigt personlig bok

Den svenska koden är inget bok som djupt analyserar det svenska samhälle eller som ger allmängiltiga regler om hur samhället fungerar. Kanske håller Magdalena Ribbing inte med våra råd om "när man tar av sig skorna".....vi har bara skrivit om våra iakttagelser om hur svenskar fungerar.

Boken är skriven av invandrare för invandrare och svenskar med "Svenne" Marie Bengts som tolkar de "typiskt svenska" beteendemönstren. Invandrare får lära sig hur man umgås med svenskar. Även svenskar som har kontakt med invandrare i yrkes-eller privatlivet kommer att ha nytta av denna bok eftersom den hjälper dem att förstå hur det egna beteendet uppfattas av icke-svenskar.

Vi har byggt upp boken från våra egna och våra vänners erfarenheter. För varje avsnitt finns en introduktion (teoridel) som illustreras med små berättelser ur våra liv som presenteras i textrutorna.

Vi har lagt in många bilder därför att vi vet att det kan vara tröttsamt att läsa stora avsnitt med text på främmande språk.

För mer information klicka på detaljerad innehållsförteckning och några sidor med textexempel.

Vi hoppas att du kommer att tycka om DEN SVENSKA KODEN !

Uli Bruno

Innehållsförteckning

Om boken	7
Vad är det som gör svenskarna svenska	9
Stort förtroende till sina överheters rättvisa:	10
Allt ska vara rättvist.....	11
All information om alla är offentlig	13
Att aldrig visa aggressivitet	14
Jantelagen	15
Svenne svarar om Jantelagen	16
Illustrationer till Jantelagen	18
Svennes illustrationer till Jantelagen	21
Frågor om Jantelagen	23
Jämställdhetens många ansikten	24
Svenne svarar om jämställdhet	27
Jämställdheten gäller även barn	28
Språket	30
Ord som är svårt att tyda	32
Ja, nej, kanske	32
Speciell	34
Lagom	37
Lite	38
Liksom	40
Faktiskt	41
Skit	42
Inte så farligt	44
Jättesjukan.....	44
Tack	45
Tilltal.....	49
Att svära	51
Svensken som medmänniska	56
Känslor	56
Sanning eller lögn	61
Konsten att umgås.....	66
Hur man talar med svenskar	67
Rätt tidpunkt att avsluta ett samtal.....	69
Första förslag gäller.....	70
Håll avstånd	71
Vad pratar man om.....	71
Fester och kalas	73
Olika fester.....	74
Öppet hus.....	74
Knytkalas.....	74
Svensk picknick	74

Smörgåsbord -----	75
En festlig middag-----	76
Åsa eller OSA -----	78
Svensk mat -----	79
Vad gör man med skorna? -----	81
Att passa tiden -----	83
Diskussionsfrågor -----	84
Svenne svarar om att passa tider -----	84
Gå ut och äta -----	87
Svenne kommenterar om att gå ut och äta -----	88
Frågor till kap konsten att umgås -----	90
Alkohol -----	91
Svenne svarar om alkohol-----	94
Förfester -----	97
Några regler -----	98
Status och Klädsel -----	100
Övning, välj rätt klädsel-----	103
Svenne svarar om kläder -----	105
Status-----	106
Svenne svarar om status -----	108
Frågor om status och klädsel -----	109
Nakenhet och anständighet-----	110
Frågor till kap Kroppens anständighet -----	114
Svenska passioner -----	115
Till naturen-----	115
Skräp -----	117
Till ensamhet-----	122
Till djur -----	125
Slutord-----	128
Helgas dikt -----	129
Om författarna-----	130
Silvia -----	130
Uli -----	131
Marie-----	132

Om boken

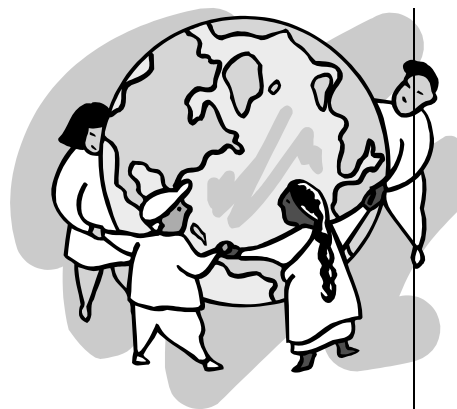
Den svenska koden är en sammanfattning av skrivna och oskrivna regler och umgängesformer som finns i det svenska samhället, och som man behöver känna till för att smälta in i olika miljöer.

Som lärare i svenska för vuxna invandrare ser jag ett behov av att förklara vilka normer och beteenden man måste förstå och helst följa för att kunna möta det svenska samhället. Man bör veta vad som är vanligt och vad som är ovanligt, tillåtet eller förbjudet.

Att leva svenskt är inte samma sak som att "bli svensk". Att skaffa svenskt medborgarskap tar i allmänhet fyra till fem år. Det handlar inte om att byta efternamn, operera näsan eller färga håret, utan om att lära sig och att acceptera det nya landets seder och bruk.

Syftet med denna bok är att beskriva de oskrivna regler som inte står i någon handbok, men som är ett måste för att man ska kunna leva och integreras i Sverige. Det som är självklart för en svensk är ofta rena gåtan för en invandrare. Okunskapen kan leda till missförstånd och fientlighet.

Det är därför vi bad Marie Bengts att ta över rollen som Svenne och ge oss hennes "svenska" uppfattning om det vi trodde oss känna igen som "typiskt svenskt". Ibland kom hon med en förklaring som Silvia och jag var helt nöjda med.

Ibland argumenterade vi vilt när Marie sa ”det är bara så” och ibland sa Marie ”Nä, det är inte alls som ni uppfattar det”. Förvånansvärt ofta sa hon ”Oj då, blev ni sårade av detta svenska beteende? Det är inte meningen!” Vi hoppas därför att även svenskar kommer läsa vår bok med intresse.

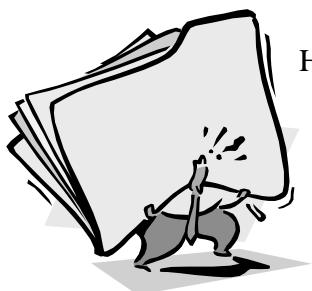
Vi får lära oss i skolan att kunskap är makt. Om vi känner till samhällets koder blir möjligheterna mycket större att använda sig av kunskapen.

Framför allt är svenska språket ett måste för att man ska ta sig in i det svenska samhället. Att kunna språket och koderna är nyckeln till många funktioner: att få ett riktigt arbete, att kunna samtala med svenska vänner, arbetskamrater och myndigheter. Att förstå skriftspråk: här kan små detaljer som förkortningar ibland bli till hinder. Helst ska man ha ett stort ordförråd och inte låta som en ohjälplig utlänning.

Vad händer med oss alla när olika individer från vitt skilda samhällsklasser och med olika kulturella bakgrunder möts? Hur reagerar det mottagande samhället? Måste man hänga med i de svenska såpoperorna på TV och i politiken? Kunna diskutera saker som: Är Reidar far till Carl? Ska Beatrice gifta sig med doktor Bergvall? Och vem sköt *egentligen* Olof Palme?

Uli, Silvia och Marie

Allt ska vara rättvist

Hand i hand med detta stora förtroende för staten går svenskarnas otroliga strävan efter att allt ska vara rättvist. Ingen ska använda en gräddfil, ingen ska särbehandlas. Ibland tar det sig groteska former.

Som nysvensk behöver man bara gå ut och handla en enda gång för att konfronteras med nummerlappssystemet. Har man en gång fattat att även den minsta butiken har en nummerlappsmaskin gömd bakom en pelare, känns det ju ganska så behändigt att veta att man inte behöver ha total koll på vem som kom in i butiken efter en själv eller vem det var som kom före.

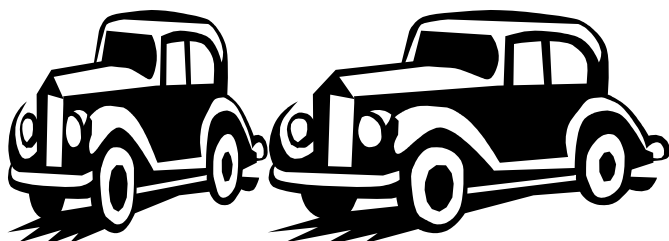
Men att man ska ta en nummerlapp även när butiken är tom kan kännas lite onödigt. På min förvånade fråga varför jag skulle ta en lapp blir jag uppläxad. Någon hade ju kunnat ta lappen med numret före mig och lämnat butiken under en liten stund. Tänk om han kommer tillbaka och expediten tar hand om en kund utan nummerlapp när han är den som har rätt till betjäning. När jag frågade om hon var verkligen övertygad om att det skulle leda till stora problem, frågade hon tillbaka: Varför ta risken? Jag tog en nummerlapp

I skolan kallar man hellre in oberoende ”experter” som berättar om sina upplevelser i olika länder än att fråga de egna eleverna. Läraren svarar på min fråga att det inte går att lyfta fram enskilda elever genom att ge dem mer utrymme i klassen – det är inte rättvist.

Den svenska koden

I trafiken, när en tvåfilig gata bli enfilig är det fult att köra förbi bilar i den filen som blir över tills filerna träffas. Man ska försöka att byta fil så tidigt som möjligt ÄVEN om hela trafiken saktas ned genom detta. Rättvisetanken är bevarat på detta sätt eftersom ALLA sitter fast i kön.

När TVÅ bilar kör in framför dig i en blixtlåssituation måste en av de två förarna vara utlänning!

Å andra sidan blir det en jättereportage om kungen siktats i Danmark när han kör fortare än tillåtet – om medelsvensson åker fast så ska kungen! Ingen är säker framför svenskarnas strävan efter rättvisan. – Och det är väl en demokratiskt och sympatiskt drag!

uli

Ordet *LAGOM*

Nu när vi har klarat av "speciell" frågar man sig vad LAGOM betyder. Jag talar 5 språk och i inget av dem finns ett ord som motsvarar LAGOM. I min svensk/engelska ordbok finns en kvartssida bara för LAGOM och då är PRECIS LAGOM inte med.

Min väninna kom 1988 och sa att hon hade träffat en man som var **precis lagom**, tre veckor senare var hon gift – och är fortfarande lycklig.

Jag funderar fortfarande över en lämplig definition av ordet LAGOM och är förvånad över att de annars så precisa svenskarna använder sig ofta av två så flummiga ord som "speciell" och "lagom."

uli

Svenne

Lagom skulle egentligen stavas **Lag om**. Det kommer nämligen från de gamla vikingarna som festade sittandes i en ring. Mjödet skickades runt i en stor kanna och skulle absolut räcka till alla i ringen – alltså **Laget om**. Vet man det, förstår man att **precis lag om** måste betyda att även siste man fick lika mycket mjöd som alla andra.

Svenne kommenterar: Jag tycker att *lagom* är allt

annat än ett flummigt ord. Istället anser jag att det är mycket precist och väldigt praktiskt att använda. Inget annat ord kan lika bra beskriva om man är tillfredsställd med något. I engelskan t ex, kan kaffet bara vara *hot* eller *cold*, *strong* eller *weak*. I Sverige kan det dessutom vara precis lagom... Varken varmt eller kallt, starkt eller svagt, bara lagom.

Alldeles perfekt för den som dricker det!

OK, jag ger mig: Ordet lagom är alldeles precis lagom för att perfekt beskriva någonting som passar personen som använder det. uli

Här i Sverige finns det olika benämningar på olika sorters fest, och var och en har en särskild betydelse

Öppet hus är ett tillfälle när många människor är bjudna och alla kan komma när de vill, ofta mellan två klockslag t.ex. 14 till 16. Man brukar bjuda på en buffé, men vissa väljer att bjuda på bara kaffe och tårta. De vanliga tillfällena är födelsedagar. Om man får en inbjudan som gäller öppet hus brukar det inte stå något om klädsel. Man går i lite finare vardagskläder och tar med sig blommor eller en present om det är en födelsedag man firar. Man stannar ungefär en timme – lite längre om det serveras mat.

Knytkalas är ett exempel på en billigare variant att umgås. Man har alltså med sig ett "knyte", eller en påse med mat hemifrån. Både mat och vin är tyvärr dyrbara varor i Sverige, och svenskarna är medvetna om hur dyrt det kan bli att bjuda många samtidigt. Därför är det väldigt passande att kunna bjuda på knytkalas. Maten kan variera från sallader, ost och pajer till hembakat bröd, kaffe och bullar. Man ringer till värdinnan i förväg och frågar vad man helst ska ta med sig. En liten blombukett kan man ta med sig förutom maten – som tack till värdinnan som organiserade kalaset.

En svensk picknick brukar vara ganska enkel och praktisk. Var och en plockar med sin egen mat. Grillad kyckling, potatissallad men även pajer, sallad eller bullar och kakor till kaffe och saft, är typisk picknickmat. Om man vill vara snäll tar man med sig

något litet som man kan bjuda alla på – en av hemlandets söta specialiteter kanske. Men kom ihåg att det ska vara lätt att äta utomhus.

Smörgåsbord är ett annat sätt att umgås med sina vänner. Det är olika slags mat som gäller, både kall och småvarm. De vanligaste tillfällena är jul och midsommar. Maten är ofta det som är typiskt för den svenska högtiden. Sill, lax, potatis, köttbullar, skinka och mycket, mycket korv. Svenskar älskar korv och potatis. Obs! På smörgåsbordet börjar man med att äta kalla fiskrätter, sedan kalla köträtter och sallader, och därefter följer den varma maten och efterrätter.

Det är intressant att upptäcka de olika vanorna och jämföra dem med sina egna! Och glöm inte bort att "tacka för senast". Det är ett måste om man har varit bortbjuden.

Silvia

Den svenska koden

Övning: Sammanställ de kläder som du vill ha på dig på jobbet, på besök hos grannen, på 50-års kalas och på skogs promenad.

Status

Jag läste i tidningen en rad intervjuer med Sveriges rikaste män. Frågorna var för ovanlighetens skull ganska privata – hur bor du, vad har du för bil, älsklingsrätt/dryck och fritidssysslor.

Ingen av dem avslöjade att han bodde i ett jättestort hus i stadens dyraste förort. Nej, de sa att de bodde i villa i förort, ingen hade RollsRoyce eller ett annat lyxmärke – det var Volvo som gällde och han som fick medge att han körde Jaguar lade till att det var en gammal sådan.

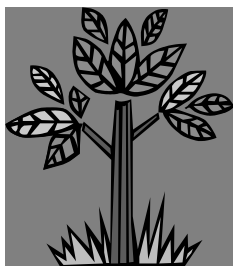
Älsklingsrätterna var lika opretentiösa som svenska - stekt strömming med potatismos, stekt salt sill, Wallenbergare (en sorts hamburgare gjord av kalvkött), blodpudding med stekt fläsk. På sin fritid ville de helst vara ute i naturen - inte på jakt därför att man vet att det är kontroversiellt – men på skridskor eller skidor och helst med familjen.

Säkert var det en portion hyckleri med i svaren men över huvudtaget är det nog så att heder och status i Sverige ligger i att leva ett enkelt liv. Man skyltar inte med den lyx man utan tvivel har råd med.

Uli

Svenska passioner...

.....till

NATUREN

Svensken och naturen

Svenne

Svenne kommenterar om kärleken till naturen:

Redan som små lär sig svenskarna att det är härligt att vara ute i naturen. Inte bara i naturen förresten, det är härligt att vara utomhus! Frisk luft är nyttigt. Inom barnomsorgen finns det de som koncentrerar hela verksamheten på utomhusvistelse, s k ”ur och skur” -dagens respektive fritids. Även på traditionella dag- och fritidshem har man minst en utedag i veckan och någon timme om dagen spenderar man alltid utomhus. ”Det finns inget dåligt väder, bara dåliga kläder”, är ett känt motto. I samband med

Som svensk älskar jag förstås naturen och det är en äkta, fanatisk kärlek som jag ibland glömmer bort att inte alla delar på samma självklara sätt.

Då jag arbetade på flyktingförläggningen drog jag ofta med mig grupper av barn eller kvinnor på långa, i mitt tycke, härliga skogspromenader. Första gången det inträffade harklade sig en av damerna efter tio minuters traskande bland stock och sten: Marie, vad SKA vi egentligen?” undrade hon, på knapp svenska.

”Bara gå en promenad och njuta av naturen.” förklarade jag.

”Jo, men VAD är det vi ska titta på? Har vi inget mål?” undrade någon annan.

”Vi har nog inte riktigt förstått. Vad är det du vill visa?” undrade en tredje. Jag försökte då hålla ett litet eldtal om hur underbart det var att bara planlöst promenera runt i friska luften.

I ärlighetens namn vet jag inte om entusiasmen smittade av sig eller om de bara följde med i fortsättningen för att vara snälla så jag slapp gå runt där ensam. *Marie*

Slutord

Vi hoppas att du tycker om denna bok och att du känner igen dig när du läser våra erfarenheter från Sverige. Vi har ju alla våra historier beroende på var vi kommer ifrån och var vi hamnat i Sverige.

Både Silvia och jag är gifta med svenska män, vilket kanske har underlättat för oss att komma det svenska samhället nära. Våra barn som har levt i Sverige större delen av sina liv, känner inte känslan av hjälplöshet, vrede och sorg över att man än en gång har gjort någonting som inte passar in i det svenska beteendemönstret. Vi som har kommit till Sverige som vuxna får väl finna oss i att denna känsla kommer att finnas där livet ut. Å andra sidan har vi ju kvar den kulturen vi en gång växte upp med, och den styrka som kommer ifrån alla de olika erfarenheter vi har.

Vi hoppas att boken kommer att hjälpa dig att förstå hur svenskarna ”funkar”. Framför allt ville vi visa att du inte är ensam om att känna dig utanför i det svenska samhället ibland men att Sverige är ett bra land att leva i när man förstår lite mer om den Svenska koden.

Om det visar sig att ni tycker om vår bok kommer vi att skriva mer om livet i Sverige. Vi tror till exempel att en bok för utländska föräldrar om den svenska skolkoden kunde vara intressant. Kontakta oss gärna med förslag – ring, e-posta eller skriv till KnowWare publ. Uli Bruno, Box 19091, 167 19 Bromma, Tel 08-37 66 98, e-post knowware@chello.se eller via förlagets webbsida <http://www.knowware.se>.

Förresten kan vi väl le åt varandra i bussar och på tunnelbanan. Även ”Svenne” Marie har lovat att prata med oss nästa gång hon träffar en av oss på tåget på vägen hem

Vi ses i tunnelbanan.

***Uli med Silvia och ”Svenne” Marie
och alla andra som har bidragit till detta bok***